

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Warszawa, dnia 20 marca 2017 r.

Poz. 2705

UCHWAŁA NR XXXII/173/2017 RADY GMINY W SARNAKACH

z dnia 27 lutego 2017 r.

w sprawie zatwierdzenia i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sarnaki na lata 2017 – 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zmianami/ oraz art. 6 ust. 1, ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 ze zmianami/, Rada Gminy w Sarnakach uchwala, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Sarnaki na lata 2017-2020, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sarnaki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Wiceprzewodniczący Rady Gminy

Sławomir Maciejuk

Załącznik do Uchwały Nr XXXII/173/2017
Rady Gminy w Sarnakach
z dnia 27 lutego 2017 r.

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2017-2020
w Gminie Sarnaki**

I. WSTĘP

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie, jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny

w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie

i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny.

Rodzaje przemocy:

- 1) **przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenia jej ciała, pogorszenie stanu zdrowia lub pozbawienia ją życia;
- 2) **przemoc seksualna** – działanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności;
- 3) **przemoc psychiczna** – zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary od sprawcy, wzbudzanie w niej strachu;
- 4) **przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy;
- 5) **zaniedbanie** – to ciągłe niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych

i emocjonalnych.

Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy w rodzinie jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazywanych cyklami przemocy.

W cyklach przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

·1 faza narastającego napięcia - jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem zachowań, w których sprawca okazuje zniecierpliwienie, rozdrażnienie, narastają sytuacje konfliktowe;

w rodzinie,

4) zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą

w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całonocowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,

5) prowadzi rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

6) wszczyną procedurę „Niebieskiej Karty”.

Służba zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej zalicza się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często temu towarzyszą mu poważne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zdrowia psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej powinna oprócz udzielenia pierwszej pomocy obejmować następujące zadania:

- 1) umiejętność przeprowadzenia spokojnej rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- 2) poinformowanie osoby, co do których istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- 3) wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły psychicznej,
- 4) poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- 5) powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała)

Przedstawiciel ochrony zdrowia uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym, jak również zobowiązany jest do wszczęcia procedury *Niebieskiej Karty*.

Policja

Do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariusza policji zgodnie z obowiązującym prawem to:

- 1) udzielanie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udzielenia pierwszej pomocy,
- 2) organizuje niezwłoczny dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 3) podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- 4) przeprowadza z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego.

- 5) przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- 6) podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- 7) wszczyna procedurę *Niebieskiej Karty*,
- 8) funkcjonariusz policji uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa powinien podjąć następujące kroki:

- 1) przeprowadza rozmowę z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- 2) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 3) udziela kompleksowych informacji o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 4) organizuje niezwłoczny dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 5) udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 6) wszczyna procedurę *Niebieskiej Karty*.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W sytuacji gdy aktem przemocy towarzyszy spożywanie alkoholu GKRPA podejmuje następujące działania:

- 1) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 2) prowadzi rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 3) wszczyna procedurę *Niebieskiej Karty*.

Przedstawiciele GKRPA są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Zespół interdyscyplinarne i grupy robocze

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- 3) inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Do zadań grupy roboczej należy, w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- 2) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- 3) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku

z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie

z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin

W przypadku wystąpienia w rodzinie znamion przemocy domowej, po wypełnieniu formularza *Niebieska Karta - A* przez przedstawicieli jednego z powyższych podmiotów, Przewodniczący ZI powołuje w sprawie danej rodziny Grupę Roboczą, w których skład wchodzi również kuratorzy sądowi, oraz przedstawiciele innych podmiotów będący specjalistami w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych wykonują zadania

w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych.

W ramach swej działalności Zespół Interdyscyplinarne i grupy robocze wykonywały szereg obowiązków w stosunku do osób uwikłanych w problemy przemocy w rodzinie.

Ogólne dane zawarte są w poniższej tabeli.

	2014	2015	2016
Liczba powołanych grup roboczych	12	7	7
Liczba posiedzeń grup roboczych	54	64	44
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	4	4
Liczba monitoringów sprawdzających stan bezpieczeństwa członków rodzin, w których dochodziło do stosowania przemocy	7	9	5

Dane: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sarnakach

IV. PROGRAM BĘDZIE REALIZOWANY W OPARCIU O NASTĘPUJĄCE AKTY PRAWNE.

- 1) Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U 2015 r., poz.1390 ze zmianami),
- 2) Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U z 2016 r., poz. 930 ze zmianami)
- 3) Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj.: Dz. U. z 2016 r, poz. 487 ze zmianami),
- 4) Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r – Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1749 ze zmianami),
- 5) Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz.2082 ze zmianami),
- 6) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, stanowiącego załącznik do uchwały nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 -2020 (MP z 2014 r., poz. 445).

V. PROGRAM PRZEZNACZONY JEST DLA MIESZKAŃCÓW GMINY SARNAKI:

- 1) rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy;
- 2) rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy;
- 3) świadków przemocy;
- 4) osób stosujących przemoc;
- 5) przedstawicieli instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji wystąpienia przemocy;
- 6) społeczności lokalnej.

VI. CELE PROGRAMU:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Sarnaki;
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

VII. CELE OGÓLNE BĘDĄ REALIZOWANE PRZEZ:

- 1) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie gminy Sarnaki,
- 2) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie
- 6) podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „ Niebieska Karta”
- 7) upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie

VIII. CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU BĘDĄ REALIZOWANE PRZEZ:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- 3) monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- 4) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- 5) podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- 6) inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,

- 7) udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.
- 8) propagowanie skutecznych sposobów powstrzymania przemocy,
- 9) obalanie mitów na temat przemocy
- 10) szkolenia na temat przemocy,
- 11) prowadzenie kampanii, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
- 12) wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- 13) izolowanie sprawców przemocy,
- 14) udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno- edukacyjnych,
- 15) przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkohol stosującymi przemoc,
- 16) motywowanie do podjęcia terapii przez osoby nadużywające alkohol i stosujące przemoc,
- 17) udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą,
- 18) udzielanie informacji na temat praw osób będącymi ofiarami przemocy
- 19) propagowanie dostępności telefonów zaufania oraz telefonów interwencyjnych i informacyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- 20) rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

IX. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

- 1) Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) Wzrost zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy;
- 3) Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 4) Zmniejszenie liczby przypadków przemocy w rodzinie;
- 5) Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą;
- 6) Uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie.

X. ZASOBY GMINY SARNAKI W ZAKRESIE REALIZACJI PROGRAMU

- 1) Zasoby ludzkie – pracownicy GOPS, dzielnicowy, członkowie GKRPA.
- 2) Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz pełniące funkcję wspierającą, w tym:
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - Powiatowa Komenda Policji,
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodziny,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - placówki oświatowo – wychowawcze,
 - zakłady opieki zdrowotnej,
 - organizacje pozarządowe,
 - kuratorzy sądowi.

XI. REALIZATORZY PROGRAMU

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sarnakach,
- 2) Komenda Powiatowa Policji w Łosicach,

- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 4) Zespół Interdyscyplinarny,
- 5) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łosicach,
- 6) placówki oświatowe,
- 7) zakłady opieki zdrowotnej.

XII. ZAGROŻENIA W REALIZACJI PROGRAMU:

- 1) stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie;
- 2) brak współpracy rodziny w zakresie przezwycięzania sytuacji kryzysowych;
- 3) problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach oraz ubóstwo;
- 4) zaburzenie relacji rodzinnych;
- 5) brak infrastruktury socjalnej w Gminie Sarnaki;
- 6) brak motywacji ekonomicznej dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych;
- 7) rozbudowana procedura działań w zakresie przemocy – biurokracja i formalizacja działań.
- 8) brak na terenie gminy i powiatu Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- 9) brak specjalistów zajmujących się problemem przemocy,
- 10) niewystarczające środki finansowe na realizację programu.

XV. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja Programu finansowana będzie ze środków budżetu Gminy Sarnaki oraz ze środków pochodzących z dotacji i środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

XVI. MONITOROWANIE

Monitorowanie realizacji Programu przez jednostki zobligowane do jego stosowania jest prowadzone na bieżąco poprzez stałą współpracę osób będących w składzie Zespołu Interdyscyplinarnego. Monitoring Programu, polega na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać istniejące problemy, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania przynoszą zakładane zmiany.

Monitorowanie realizacji Programu odbywa się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdanie z realizacji Programu podmioty składają do 31 stycznia każdego roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sarnakach, natomiast Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sarnakach do dnia 30 kwietnia każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Wiceprzewodniczący Rady Gminy

Sławomir Maciejuk